

De Stemming van 24 januari 2016

Er zijn twee kleine verschuivingen, maar op zichzelf wel veelbetekenend. VNL zakt nu naar nul zetels. Die ene zetel gaat (terug) naar de PVV, die daarmee op 42 zetels komt. En GroenLinks wisselt 1 zetel met D66. Hierdoor is GroenLinks (16) groter dan D66 (15) en in de peiling nu de vierde partij, vlak achter CDA en VVD. Bij de kiezers onder de 35 jaar is GroenLinks ruimschoots de tweede partij na de PVV. Voor zowel PVV als GroenLinks geldt dat de score van vandaag de hoogste ooit is.

In dit kader kan ik niet nalaten mijn verbazing te uiten over de score van GroenLinks bij de Politieke Barometer. Aan de ene kant melden zij deze maand dat Klaver de fractievoorzitter is die het hoogst wordt gewaardeerd (hij is door de maanden heen steeds meer gestegen en staat bij de Politieke Barometer nu ruim voor op Pechtold). Maar ten opzichte van de vorige maand zou GroenLinks gedaald zijn van 8 naar 7 zetels. Een score die duidelijk lager is dan de uitslag van de Provinciale Statenverkiezingen van bijna 1 jaar geleden en toen was Jesse Klaver nog geen fractievoorzitter van GroenLinks. Daarna is GroenLinks bij onze peiling in de lift gekomen (van 10 naar 16 zetels). Maar bij de Politieke Barometer zou Groen Links nog steeds op dezelfde 7 zetels staan als eind april 2015.

zetels	TK2012	17-01 2016	24-01 2016	Versch in 1 wk	Versch TK2012
VVD	41	18	18		-23
PvdA	38	9	9		-29
PVV	15	41	42	1	27
SP	15	15	15		
CDA	13	19	19		6
D66	12	16	15	-1	3
ChristenUnie	5	5	5		
GroenLinks	4	15	16	1	12
SGP	3	3	3		
Partij voor de Dieren	2	4	4		2
50PLUS	2	4	4		2
Overig		1	0	-1	
Totaal	150	150	150		
VVD+PvdA	79	27	27		-52

Er wordt vaak gezegd dat de hoge score nu van de PVV nog niet hoeft te betekenen dat bij de verkiezingen deze partij inderdaad zo hoog gaat scoren. En dat is zeker waar. Het duurt waarschijnlijk nog ongeveer 1 jaar voordat die verkiezingen zijn en we hebben zowel in 2003 en 2012 meegemaakt dat in de laatste 4 weken voor de verkiezingen een grote verschuiving in kiesvoornemens vast te stellen was. In 2003 was dat nadat Wouter Bos via de debatten voor het eerst groot in de schijnwerper kwam en in 2012 daalde Roemer in enkele weken fors en steeg Diederik Samsom enorm.

Deze verschuivingen hingen sterk samen met de impliciete vraag bij de verkiezingen wie de premier zou worden (in 2003 Balkenende of Bos en in 2012 Rutte of Samsom). Nogal wat kiezers gaan dan strategisch stemmen. Zo gaf 25% der kiezers aan in 2012 een andere partij gestemd te hebben dan die van de eerste voorkeur om te zorgen dat een van de twee de grootste zou worden (of om te zorgen dat een van de twee niet de grootste zou worden).

Het is natuurlijk nog onduidelijk welke tweestrijd er over een jaar zal gaan ontstaan. Het lijkt erop dat die wat diffuser gaat worden omdat als de PVV de grootste wordt de kans nog steeds heel klein is dat Wilders premier gaat worden. En dan zou de tweede partij de grootste kans hebben een premier te leveren.

Via ons onderzoek deze week proberen we te kijken hoe groot de bereidheid is om strategisch te gaan stemmen bij de verschillende mogelijke tweestrijden, die dan zouden kunnen ontstaan. Meer om te laten zien hoe groot dat effect zou kunnen zijn dan een voorspelling over de uitslag zelf, want die kan nu nog niet gegeven worden.

En dan zien we behoorlijk hoge scores onder de kiezers, die aangeven bij een dergelijke tweestrijd naar een andere partij dan die van de eerste keuze, over te stappen. Per tweestrijd zien we dan totaalscores tussen 15% en 25% van kiezers die aangeven dan over te stappen naar de twee partijen die lijken de premier te zullen leveren.

Op de volgende pagina staat de tabel en daaronder nog een verdere beschrijving.

Percentage dat van stemkeuze wisselt bij tweestrijd	Allen	Voorgenomen stemgedrag bij TK2017 (of TK2016)							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	*50PLUS
Zal strategisch stemmen bij tweestrijd PVV-VVD									
Ik ga dan toch over naar PVV	5%	0%	0%	7%	5%	1%	11%	1%	19%
Ik ga dan toch over naar VVD	9%	0%	0%	26%	23%	14%	9%	9%	13%
Zal strategisch stemmen bij tweestrijd Rutte-Buma									
Ik ga dan toch over naar VVD	6%	10%	0%	0%	15%	9%	1%	3%	8%
Ik ga dan toch over naar CDA	10%	15%	0%	0%	10%	7%	16%	8%	19%
Zal strategisch stemmen bij tweestrijd Rutte-Pechtold									
Ik ga dan toch over naar VVD	10%	21%	0%	22%	0%	7%	1%	3%	17%
Ik ga dan toch over naar D66	11%	6%	0%	11%	0%	26%	19%	31%	8%
Zal strategisch stemmen bij tweestrijd Rutte-Asscher									
Ik ga dan toch over naar VVD	12%	20%	0%	25%	12%	0%	1%	3%	17%
Ik ga dan toch over naar PvdA	8%	5%	0%	4%	17%	0%	24%	33%	15%
Zal strategisch stemmen bij tweestrijd Rutte-Klaver									
Ik ga dan toch over naar VVD	13%	22%	0%	26%	14%	7%	1%	0%	19%
Ik ga dan toch over naar GroenLinks	12%	7%	0%	7%	23%	35%	36%	0%	12%
Zal strategisch stemmen bij tweestrijd Buma-Klaver									
Ik ga dan toch over naar CDA	15%	23%	28%	0%	11%	3%	5%	0%	21%
Ik ga dan toch over naar GroenLinks	8%	5%	3%	0%	18%	35%	36%	0%	11%

Dat dit zulk hoge scores zijn komt doordat de binding van de kiezers met partijen steeds losser is geworden en kiezers makkelijker weggaan bij de partij van hun eerste voorkeur. Zo zegt nu dus 26% van de potentiële CDA-kiezers bij een tweestrijd VVD-PVV niet CDA maar VVD te zullen stemmen en 7% niet CDA maar PVV. Dat kan dus per partij die aan die tweestrijd deelneemt per saldo 10 tot 15 zetels schelen ten opzichte van de electorale verhoudingen op dit moment.

Welke twee- (of drie-) strijd het wordt, weten we nu natuurlijk nog niet, maar het is interessant om te kijken wat een tweestrijd Rutte - Klaver, mocht die ontstaan, voor mogelijke bewegingen zou kunnen geven. Beide partijen zouden dan bij deze berekeningen 15 tot 20 zetels kunnen stijgen! PVV zou daardoor circa 10 zetels kunnen "kwijtraken". En potentiële kiezers van PvdA en SP zouden voor een derde "overstappen" naar GroenLinks. In dit voorbeeld zou de VVD dan toch groter worden dan de PVV en GroenLinks zou dichtbij die beide partijen eindigen.

Maar als de tweestrijd, net zoals in 2012, tussen de lijsttrekker van de VVD en de PvdA of tussen de VVD en D66 zal zijn dan zal GroenLinks veel potentiële kiezers kwijtraken aan de PvdA of D66. Dat zou best eens een derde kunnen zijn. (Kijk wat er in 2012 met de SP is gebeurd die in de laatste vier weken voor de verkiezingen meer dan de helft van de potentiële kiezers is kwijtgeraakt).

Het zijn vanzelfsprekend slechts hypothetische situaties, want we weten nog niet eens wie de lijsttrekkers zijn en hoe het gaat bij de debatten. Zowel in 2003 als in 2012 was bij voorbeeld het eerste debat (die van RTL) bepalend voor de tweestrijd die toen ontstond. Maar het geeft wel aan hoe groot de impact kan worden van welke tweestrijd dan ook op de scores van de partijen. Zoals het in 2012 ook zo sterk het geval was met een eindscore van 41 voor de VVD en 38 voor de PvdA (4 weken ervoor was de score nog 31 - 15).